

Грчка је банкротирала и то је реалност са којом се данас суочавају њени грађани и Европска унија (ЕУ) – свако на свој начин. Ова криза прети да изазове ланчану реакцију и да у амбис повуче још неколико држава ЕУ и тиме доведе у питање опстанак и будућност евро зоне. Ситуација је тим тежа што центри моћи с друге стране Атлантика ову кризу виде као идеалну прилику за поткопавање евра и реафирмацију посрнулог долара.

Ако се компликовани процеси економске геостратегије оставе по страни, узроци и генеза грчке кризе би морали деловати отрежњујуће на све транзиционе државе, без обзира да ли су већ постале чланице ЕУ, или тек чекају да у њу уђу.

Грчка је чланица Европске уније већ тридесет година, али упркос дугом европском стажу, ендемске политичке и економске слабости система остале су деценијама непромењене. Неодговорност финансијског сектора, који по обичају не жели да сноси консеквенце моралног хазарда, свакако има великог удела у грчким мукама, али фундаменталну кривицу за садашњу кризу носе пре свега Грци. Без обзира на хиљаде закона које је Грчка хармонизовала са ЕУ, она и данас више личи на себе од пре тридесет година, него на државе попут Холандије или Данске, на пример. То је можда и најпоразнија чињеница која произлази из ове кризе, поразнија и од саме економске фактографије.

Објашњења (али не и оправдања) се можда могу тражити у компликованој историји, крвавим ратовима, укључујући и грађански рат чије последице никада до краја нису залечене, периоду диктатуре, као и у сталном страху од све моћније Турске на источној граници, са којом је, узгред буди речено, Грчка у истом војном савезу.

Ако страх од Турске може оправдати огромна и непродуктивна издвајања за наоружање, највећа у ЕУ мерена односом према бруто домаћем производу (вероватно око 4,6 одсто), тај страх не може бити оправдање и за хроничну корупцију огромних размера, за страшну пореску недисциплину, неефикасну државу и огроман бирократски

апарат, за сраслост политике и пословне олигархије, или за клијентализам, демагогију и опортунизам политичке елите.

Поменути феномени који угрожавају Грчку и који су до ове кризе довели, присутни су у многим државама „старе“ Европе, али не у таквом обиму и интензитету (изузев на југу Италије) и не са тако поразним резултатима. Према неким проценама, корупцијом и пореском евазијом Грчка губи око осам процената БДП-а годишње, отприлике онолико, колико би јој било потребно да уравнотежи свој буџет. По другим проценама, ако би богати Грци вратили у земљу новац који држе у иностраним банкама, Грчка би се сама могла изборити са последицама кризе.

Тешко је рећи да ли су поменуте процене довољно поуздане, али се чини да су Грци радији да дају крв или живот за Грчку, него порески евро. Овакво понашање је на крају довело до тога, да су поносни Грци де фацто изгубили сваки економски суверенитет. У националном парламенту они само усвајају оно што кредитори од њих траже.

Уз то, банкрот Грчке није последица само превелике државне потрошње, већ и неконтролисане приватне потрошње и живота далеко изнад могућности. Грчка је европски лидер не само по броју станова и кућа у приватном власништву, већ, куриозитета ради, и по броју луксузних Порше Кајена (и једно и други по глави становника), на пример.

Друга важна лекција грчке кризе проистиче из њеног чланства у евро зони. Јака валута не може створити јаку економију, нити је може дугорочно стабилизovati. Јака валута само привремено прикрива економске слабости, а време проведено у заблуди омогућава да проблеми нарастају преко сваке мере. Чланство у еврозони и лакоћа задуживања која је са тим ишла, само су продубили кризу и додатно је драматизовали. Грчка више нема аутономне механизме који би јој помогли и убрзали излаз из кризе, па своју монетарну политику не може прилагоди потребама, нити може девалвирати одбачену драхму, на пример. Чланство Грчке у евро зони се показало као ужасна грешка, проистекла управо из заблуде да добра валута може поправити лошу економију.

За Србију су узроци ове кризе изузетно значајни, не само због географске близине Грчке или због узајамних економских веза, већ и због велике сличности политичке и социјалне структуре проистеклих из сличне историје и менталитета. Евентуални улазак Србије у ЕУ, ма како добродошао, неће променити Србију, нити ће поправити њено

економско и социјално стање. Ту промену може начинити само Србија сама, ако се одважи на суочавање са собом и својим слабостима. Чланство у ЕУ, њена регулатива и институције нуде шансу и добар су путоказ, али чланство по себи не може ни променити нити уредити запуштenu државу ако она није спремна, не уме, или не жели да се сама промени.

(nkatic.wordpress.com)